

به نام خداوند جان آفرین
حکیم سخن در زبان آفرین

دین هندو: راهنمایی برای مبتدیان

کلاوس. ک. کلوسترمایر

ترجمه:

دکتر حجت الله جوانی

دانشیار گروه ادیان و عرفان دانشگاه الزهراء (س)

پاییز

۱۴۰۳

سرشناسه	: کلاسترمایر، کلاوس کی، ۱۹۳۳-م. Klostermaier, Klaus K., 1933-
عنوان و نام پدیدآور	: دین هندو، راهنمای برای مبتدیان / کلاس. ک. کلاسترمایر؛ ترجمه حجت الله جوانی؛ ویراستار ادبی حدیقه همایونی افشار.
مشخصات نشر	: تهران: دانشگاه الزهراء، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری	: ۱۹۱ ص.
شابک	: 978-622-8126-27-2
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: عنوان اصلی: Hinduism: a beginner's guide, 2011
موضوع	: هندوئیسم - تاریخ Hinduism - History هندوئیسم Hinduism
شناسه افزوده	: جوانی، حجت الله، ۱۳۴۵ -، مترجم
شناسه افزوده	: دانشگاه الزهراء
شناسه افزوده	: Alzahra University
شناسه افزوده	: BL1105
رده بندی کنگره	: ۲۹۴/۵
رده بندی دیویی	: ۹۷۳۲۹۵۸
شماره کتابشناسی ملی	: فیبا

دین هندو: راهنمایی برای مبتدیان

کلاوس. ک. کلاسترمایر

مترجم: دکتر حجت الله جوانی

انتشارات: دانشگاه الزهراء (س)

ویراستار ادبی: حدیقه همایونی افشار

صفحه آرای: مرضیه الهدادی

طراح جلد: مرضیه الهدادی

چاپ و صحافی: چاپ دیجیتال کسری

نوبت چاپ: اول

شمارگان: ۲۰۰

شابک: 978-622-8126-27-2

قیمت: ۲۵۰۰۰۰ تومان

سال نشر: پاییز ۱۴۰۳

شماره تماس واحد فروش: ۰۲۱۸۸۰۴۸۹۳۴ - ۰۲۱۸۵۶۹۲۸۳۹

سامانه الکترونیکی: <https://book.alzahra.ac.ir>

فروش کتاب الکترونیک (ebook): <https://mybooket.com>

کلیه حقوق معنوی و مادی این اثر در جلسه ۱۸۶ شورای انتشارات دانشگاه مورخ ۱۴۰۲/۱۲/۰۱ به تصویب رسید.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۷	دیباچه مترجم.....
۱۱	پیشگفتار مؤلف.....
۱۲	نکاتی درباره تلفظ واژه‌ها و اسامی هندی.....
۱۴	مقدمه.....
۱۹	بخش نخست: سنت ودایی.....
۲۰	۱. خاستگاه‌های دین هندو.....
۲۹	۲. متن مقدس دین هندو: وداها.....
۴۱	۳. نظم ودایی در زندگی روزانه.....
۵۰	۴. مناسک ودایی.....
۵۹	بخش دوم: ادیان هندویی.....
۶۱	۵. قلب دین هندو.....
۷۲	۶. خداوند ویشنو و هواخواهان پر شور وی.....
۸۴	۷. شیوا یعنی فیض.....
۹۶	۸. الهه و پرستش‌کنندگان وی.....
۱۰۶	بخش سوم: در جستجوی فلسفه هندویی.....
۱۰۷	۹. حکمت اوپه‌نیشدها.....
۱۱۸	۱۰. فلسفه‌ی یوگه.....

۱۱. شنکره و آدوبته ودانته او..... ۱۲۸.....
۱۲. ودانته یکتاپرستانه ویشنویی..... ۱۳۸.....
- بخش چهارم: دین هندو در مواجهه با سایر ادیان..... ۱۴۸.....**
۱۳. دین هندو و استقبال از اندیشه‌های نوین غربی..... ۱۵۱.....
۱۴. دین هندو غرب را رد می‌کند..... ۱۶۴.....
۱۵. چهره‌های جدید دین هندو..... ۱۷۶.....
۱۶. دین هندو و چالش‌های امروزی..... ۱۹۰.....
- نماینه..... ۱۹۷.....**

دیباچه مترجم

همچو عزم سفر هند که در هر سر هست

سالیان سال است که با هند و فرهنگ و دین‌ها و آداب‌ورسوم آن تا حدودی آشنا هستیم. به‌ویژه که چند سالی هم در این سرزمین زیسته و از نزدیک با مردمان آرام و سازگار و خشنود و خوش آن دمخور بوده‌ام. هند را با ویژگی گونه‌گونی فرهنگ‌ها و مهد سنت‌ها و تجلی‌گاه دین‌ها و مکان زیست همراه با دوستی مذاهب و بی‌شماری اندیشه‌ها و مکتب‌های فکری و فلسفی و عرفانی و اخلاقی می‌شناسیم. در این کهن دیار، از دیرباز دین و عرفان حضوری چشمگیر داشته‌اند و به‌طور روشنی برای پژوهشگران و کاوشگران زیست جهان معنا و تأمل دلربایی کرده است. از زمان سرایش وداها تا عصر حاضر، این سرودها که در چشم و دل هندوها جایگاهی بسیار بلندمرتبه دارند مایه بذل توجه بسیاری از اندیشمندان شده و به آن‌ها پرداخته و درباره محتوی و مضمون‌های آن‌چه از درون این وادی و چه از بیرون آن، نوشته‌هایی کوتاه و بلند نگاشته‌اند. هند با برخورداری از دریافت‌کنندگان شروتی‌ها یا به بیان بهتر همان حکیمان منسوب به ریشی‌ها و عارفان اوبه نیشدی و فیلسوفان مشهوری چون «شنکره»^۱، «رامانوجا»^۲، «مدوه»^۳، «دسگوپتا»^۴، «سوامی ویوکنند»^۵، «دینند»^۶، «رام موهان روی»^۷، «رادها کریشنان»^۸، «گانندی»^۹ و «مکتب‌های فلسفی دیرپا»، در تاریخ اندیشه‌ها دارای جایگاه پراهمیت و شناخته‌شده‌ای است. هندوستان جایگاه دیدار ادیان بومی و غیربومی بوده است و دین هندو در درازنای تاریخ نشان داده است که با هضم و جذب آرا و دیدگاه‌های گوناگون توانسته است پیوستگی فرهنگی خود را نگه دارد و به زیست آشتی‌جویانه در کنار آن‌ها بپردازد. دین‌های هندویی و جینی و بودایی و سیک، زاده این دیار هستند و البته میزبان دین‌های یهود و مسیحیت و اسلام هم بوده است.

حاکمان و فاتحان تاریخ همواره در رویای خود به دستیابی به این آباد بوم سرشار از ثروت و مکن

- 1- Shankara
- 2- Ramanuja
- 3- Medva
- 4- Dasgupta
- 5- Swami Vivekanande
- 6- Dayanand
- 7- Ram Muhan Roy
- 8- Radha Krishnan
- 9- Mahatma Gandhi

و گنج‌ها اندیشیده و در راه رسیدن به آن روپا سخت کوشیده‌اند و راهی بس طولانی را پیموده‌اند. پادشاه هخامنشی و اسکندر مقدونی و اعراب مسلمان و ترکان غزنوی و مغولان و بریتانیایی‌ها به این وادی وارد شدند و چند گاهی حکمرانی کردند و از ذخایر و معادن و ثروت‌های آن بهره‌ها بردند و تاراج‌ها کردند. با این همه، هند همچنان به زیست فرهنگی و پیوستگی اقلیمی خود ادامه داد و پس از مدتی میزبانی این میهمانان ناخوانده، آنان را بدرود گفت و همچنان همچون عنصری پویا در تاریخ و جغرافیای اندیشه و عمل، ماندگار ماند. هنر هند، نگه‌داری میراث کهن خود در عین دادوستد با سایر تمدن‌ها بوده است تا حدی که در مواجهه با دنیای مدرن توانست هم سنت، هم دین و فرهنگ خود را پاس بدارد و از سوی دیگر دستاوردهای این تمدن جدید را هم کسب کند و نام خود را بسان بزرگ‌ترین دموکراسی آسیایی در حافظه‌ها برقرار و پا برجا کند.

این دیار از عهد کهن تا کنون، تشنگان معنا و معنویت و جویندگان طلای مینوی را نیز به سوی خود کشانیده و بسیاری افراد کوشیده‌اند که سرچشمه‌های سرشار از رازهای معنوی آن را بیابند و جان خود را از آن‌ها سیراب کنند. از این رو است که این سرزمین در ادبیات دراز دامنه و پربار و دیرینه‌ی ایران، همواره با جایگاه والای معنوی و گاهی هم، دارای اسرار و رمزها و شگفتی‌ها توصیف شده است. این سرزمین چندان جاذبه داشته است که از سفر «حلاج»، آن نامور عارف سربه دار ایرانی، به آن سخن در میان آمده است و در دوران‌های مختلف، بی‌شمار سالکان و عارفان ایرانی به آن دیار سفر کردند و دادوستدی پر باری صورت گرفته است.

بسیاری از سلسله‌های مشهور عرفان اسلامی در این کشور بنیاد گرفتند و رشد نمودند. گواه این سخن آن که بسیاری از آثار به‌غایت پر مغز عرفانی و سروده‌های شاعران شیرین‌سخن و شیرین‌گفتار پارسی هم در این سرزمین پدید آمد تا حدی که یکی از سبک‌های بسیار نغز شعر دری یعنی سبک هندی در اینجا شکل گرفت و به انبان ادب فارسی وارد شد و بر غنا و ثروت و زیبایی ادب فارسی در کنار سبک عراقی و خراسانی افزود.

مدتها بود که مایل بودم اثری درخور، در زمینه‌ی دین و فرهنگ و فلسفه و آیین هندویی ترجمه کنم و در حقیقت وام زیستن در این سرزمین در دورانی از زندگی خود را ادا کنم. البته دوست داشتم اثری را به پارسی برگردانم که به پاره‌ای گفتمان‌های نوین و مباحث جدید هم توجه کرده باشد. به‌ویژه تمایل داشتم که سخنانی در باب هند جدید و متفکران هم روزگار و سده‌ی جاری و جنبش‌های نوین فکری و دینی و متفکران عصر جدید هند هم در این اثر باشد.

خوشبختانه کتاب حاضر یعنی «دین هندو، راهنمایی برای مبتدیان» اثر «کلوستر مایر» را یافتم و پس از خواندن آن متوجه شدم که نویسنده محترم از سر فروتنی نام کتاب را چنین نهاده است درحالی‌که بر عکس عنوان آن، مباحث مطرح‌شده به‌غایت عمیق و جامع است و خوشبختانه علاوه بر مطالب مربوط به دین هندو از پیش از ورود آریایی‌ها به این دیار و تمدن «موهنجو دارو و هاراپا»، به مطالب مربوط به این دین و اندیشه‌های رایج در آن تا روزگار حاضر نیز پرداخته است.

نویسنده محترم در عین اختصار کوشیده است تا نکته‌ای را فرو نگذارد و ادوار دین هندویی را همراه با طرح اندیشه‌های اندیشه‌ورزان هندی مطرح کند و کاری کند که کتاب، رنگ‌وبوی کهنگی به خود نگیرد و از طراوت مباحث جدید به‌ویژه مواجهه هند با تمدن جدید برخوردار باشد؛ همچنین از چالش‌های دین

هندوبی در عصر حاضر سخن گفته است و دیدگاه‌های نوین در هند را عرضه کند. نگاه نویسنده در این اثر معطوف به خود دین هندوبی بوده و به ادیان «بودایی»^۱، «جینی»^۲ و «سیک»^۳ نپرداخته است. به نظر می‌رسد، همین محدودکردن حوزه‌ی نگارش به دین هندوبی نقطه‌ی قوت این اثر است، زیرا که نیک میدانیم پرداختن به ادیان مذکور خود نیاز به تالیف‌های مستقل دارد.

روش نویسنده محترم در این اثر مراجعه به تعدادی آثار مهم در حوزه دین هندوبی بوده است. ایشان با مطالعه‌ی آثاری که نام آن‌ها را در پایان هر فصل بیان کرده و به ارائه گزارشی جامع درباره‌ی بحث موردنظر نیز پرداخته است. این روش نگارش در بسیاری از کتاب‌های مربوط به حوزه‌ی ادیان نیز مشاهده می‌شود و نویسنده از آن تبعیت نموده و در گزارشگری خود نکات مربوط به دین هندوبی را به صورت درست و کامل بیان کرده است. با مراجعه به تعدادی از آثار و تالیفات در حوزه‌ی ادیان مشخص شد که چنین سبک و سیاق و نگارشی در نگارش آثار علمی در خصوص ادیان وجود دارد و نقصی در این کار نمی‌بینیم.

نیک میدانیم که پیش از این، نویسندگان و مترجمان گرامی ایران عزیز در خصوص دین و آیین هندوها کتاب‌هایی فراهم آورده‌اند و البته نکات حائز اهمیت و مورد تأکید هر یک از این آثار با هم تفاوت‌هایی نیز دارند و هر یک از نقطه نظر خاص خویش به دین‌های هندی توجه نموده‌اند. بدیهی است که پرداختن به فرهنگ کهن سال و دیرپا و ژرفی چون «هندویسم»^۴ به خودی خود موجب چنین تفاوت منظر و دیدگاه‌هایی شده است. به لحاظ چندان قدیمی نبودن حوزه مطالعات ادیان به‌ویژه ادیان هند به نظر می‌رسد که افزایش کارها و برگرداندن متون خارجی به پارسی می‌تواند به ژرفا بخشیدن این قلمرو مطالعاتی مدد رساند.

امیدوارم که این اثر نیز در کنار آثار مؤلفان یا مترجمان گرانقدری که پیش از این در خصوص معرفی دین‌های هندی کوشیده‌اند، مورد عنایت علاقه‌مندان به این قلمرو فکری واقع شود و بتواند توشه‌ای بر حجم ادبیات راجع به هندوستان بیفزاید و مقبول طبع خوانندگان علاقه مند به این حوزه قرار گیرد.

بسیار خوشنود می‌شوم که خوانندگان ارجمند از سر لطف و مهر قبول زحمت کنند و دیدگاه‌های گرانقدر خود را در خصوص این اثر بیان نمایند و من را وامدار خود نمایند و همچنین دعا و ثنای خیر خود را تقدیم وجود نازنینشان نمایم. برای ارائه نظرات خوانندگان عزیزم این آدرس رایانامه‌ای را در اختیار می‌نهم:

باتشکر

دکتر حجت الله جوانی

دانشیار گروه ادیان و عرفان دانشگاه الزهراء(س)

hojjatollahj@alzahra.ac.ir

- 1- Buddhism
- 2- Jainism
- 3- Sikhism
- 4- Hinduism